

KAPellen en KRuisen

nummer 59

juli 2013

Broederschap van de H. Jacobus de Meerdere bouwt kapel

Inzegening Jacobuskapel Voorstad Roermond

De Broederschap van de H. Jacobus de Meerdere, verbonden aan de kathedraal van Roermond, stelt zich ten doel de pelgrimage naar Santiago de Compostela te bevorderen.

Daartoe heeft de Broederschap er voor gezorgd, dat her en der in Limburg zogenaamde refugio's zijn ingericht, waar pelgrims tegen een geringe vergoeding kunnen overnachten.

De broederschap, oorspronkelijk opgericht rond 1357, is teloor gegaan in 1786 door toedoen van de Oostenrijkse keizer Joseph II, die de broederschap verbood.

In het jaar 2000 werd de broederschap door enkele inwoners van Roermond heropgericht.

Verskillende kwaliteiten

In 2010 ontstond bij een inwoner van de Voorstad, Ghiel Pijpers, het idee om ergens in de Voorstad een Jacobuskapel te bouwen. Ghiel verenigt in zijn persoon verschillende kwaliteiten. Zo is hij onder meer lid van de Broederschap van de H. Jacobus de Meerdere en is bestuurslid van een goeddoelenstichting.

Het was dus geen toeval, dat via hem beide organisaties elkaar vonden in het idee om een kapel te bouwen.

De kapel is fraai gelegen langs de Roer

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (hoofdredacteur)

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

De voorzitter van de Bouwcommissie, Ghiel Pijpers vertelt hoe de kapel tot stand is gekomen.

Bouwcommissie

Er ligt op dat moment een vaag plan, waarmee een Bouwcommissie voortvarend aan de slag gaat. Allereerst moet een bouwlocatie worden getraceerd. In de dichtbebouwde wijk is dat geen sinecure, maar toch valt het oog al spoedig op een klein plantsoentje, gelegen langs de Roer. De Gemeente Roermond wordt ingeschakeld, er moet afgetast worden, of de bouw van een kapel op die plaats haalbaar is. De voortekenen zijn gunstig.

Dan wordt er een architect bij de commissie gehaald: Jac Schoenmakers is bereid het tekenwerk op zich te nemen. De commissie spreekt zich uit voor een traditioneel vormgegeven kapel, die ruim twee meter breed en 2,5 meter diep zal worden. De kapel wordt bijna 3,5 meter hoog. De kosten van het bouwsel worden begroot op niet minder dan ca. € 35.000.

Bouwvergunning

En dan kan begonnen worden: de bouwvergunning wordt aangevraagd, er wordt contact gelegd met aannemers, een glazenier wordt aangetrokken. En er moet een beeld van Jacobus komen en dan liefst een beeld, waarvan iedereen kan zien wie het voorstelt.

Draagvlak

Van groot belang is het draagvlak van de buurt. Er wordt een bijeenkomst belegd met de buurtbewoners, die enthousiast op het plan reageren. Om de nodige sponsorgelden binnen te halen wordt de mogelijkheid geopend om "Vriend van de Jacobuskapel" te worden.

Een bevriende relatie is bereid om een drieluikfolder te drukken, die mensen moet aansporen om tegen een geringe vergoeding "Vriend" te worden. Niet minder dan 322 personen en instanties melden zich aan als "Vriend".

Bouwcoördinator

In de Bouwcommissie komen alle lijnen samen. De commissie prijst zich gelukkig, dat bouwkundige Al-lard Schmitz zich beschikbaar stelt als bouwcoördinator. Hij is de man voor alle “moeilijke” technische problemen.

Er is op een gegeven ogenblik voldoende geld bin-nen om de gok te wagen. De bouw kan een aan-vang nemen. Op zondag, 8 februari 2013 wordt de eerste steen gelegd door Arthur Schmitz, zoon van de bouwcoördinator en toentertijd, toen de plannen vaste vorm aannamen, de jongste inwoner van de Voorstad. Die eerste steenlegging verloopt voorspoed-ig, ondanks de jeugdige leeftijd van Arthur.

Inzegening

En dan kan gebouwd worden. De muren worden in snel tempo opgemetseld, waarna het dak van leipannen kan worden aangebracht. Op zondag, 5 mei is de kapel gereed en kan ingezegend worden. Een grote menigte heeft zich bij de kapel verzameld als deken Rob Merckx de kapel inzegt. Vervolgens spreekt wethouder Wim Kemp, waarna voor de aanwezigen hapjes en drankjes worden geserveerd.

Natuurlijk ontbreekt een koor niet: “*t Kapelke*” klinkt langs de Roer, de aanwezigen zingen zachtjes de oude melodie mee.

De Jacobskapel is er gekomen.

Ben Brader

Deken Rob Merckx verricht de inzegening

Een grote menigte is voor de kapel samengestroomd

Digitale Mariakapel van het Brabants Dagblad

Sedert 2011 bestaat er op het internet een drukbezochte digitale kapel, waar Maria het hele jaar door, 24 uur per dag, te vinden is.

Deze kapel is een initiatief van het Brabants Dagblad en is te vinden op de website

www.bd.nl/xtra/nero/mariawens.

Het Brabants Dagblad heeft zijn verspreidingsgebied in Midden- en Oost-Brabant, een gebied, waar de Mariaverering vanouds diep geworteld is.

De website biedt aan bezoekers de mogelijkheid om hun wensen en diepste gevoelens bij Maria neer te leggen. De teksten, die we ook in Limburgse kapellen kunnen aantreffen, geven een beeld van mensen, die een diep vertrouwen koesteren in de H. Maagd.

The screenshot shows the website interface for the 'Digitale Mariakapel'. At the top left is the logo of 'BRABANTS DAGBLAD' with a red shield containing a white lion. To the right is a search bar with the text 'Zoeken'. Below the logo are navigation tabs: 'HOME & REGIO', 'ALGEMEEN', 'SPORT', 'OPINIE', 'XTRA', 'INTERACTIEF', and 'SERVICE'. The main content area features a digital book with two pages visible. The left page is titled 'Inhoudsopgave' and contains a table of contents:

Inhoudsopgave	
<u>Gebruik van dit boek</u> blz. 3
<u>Doe een wens</u> blz. 4
<u>Zoek op trefwoord</u> blz. 5
<u>Lees de wensen</u> blz. 6
<u>Laatste pagina</u> blz. 106

The right page is titled 'Steek een kaarsje aan' and contains the following text:

Eeuwenlang worden er al kaarsen en waxinelichtjes aangestoken bij Maria. Dat is niet alleen een eerbetoon aan Onze Lieve Vrouw maar ook een manier om voorspraak te vragen aan Maria. Een kaarsje alleen is voor velen niet genoeg. Zij schrijven hun bedankjes, wensen, gebeden en gedachten aan Maria in een 'gastenboek' of op losse briefjes die een plek krijgen in de Mariakapel. Het is een collage van leed, verdriet en vreugde.

To the right of the book is a digital image of a statue of the Virgin Mary, adorned with a crown and holding a scepter. A yellow arrow points from the text on the right page towards the statue. The entire scene is set against a dark background with a row of lit candles at the bottom.

© Brabants Dagblad 2012 | design: Niels de Schrijver | techniek: Bert Luitze

Het ongeluiskruis van Johan Baggen uit Holset

In het landelijk en toeristisch gebied rondom Vaalsbroek, een prachtig wandel- en fietsgebied, ligt de Schutteberg. Rechts daarvan ligt kasteel Vaalsbroek en schuin er tegenover de voormalige kerk van Eschberg waarin nu het beeldenmuseum gevestigd is. De Schutteberg is een geliefde berg voor menige wielrenner, met een behoorlijke klim.

In 1951 was deze berg nog niet geasfalteerd en was toen lastig te beklimmen en ook de afdaling viel in die tijd niet mee.

Johan Baggen, geboren in 1904 en getrouwd met een Duitse vrouw Maria Küpper, moest de Schutteberg iedere dag op en af om op zijn werk te komen in België. Hij werkte in de Belgische mijnen te Verviers, waar hij de kost moest verdienen voor zijn gezin met zes opgroeiende kinderen.

Staalkabel

Op 19 juni 1951, na een dag van hard werken in de mijn, gebeurde hier een fataal ongeluk.

Hij daalde met zijn fiets de Schutteberg af, voorovergebogen over het stuur om meer snelheid te kunnen maken en zo spoedig mogelijk thuis in Holset te zijn. Bijna beneden aan de voet van de berg waren arbeiders bomen aan het rooien. Ze hadden een staalkabel over de weg gespannen om de bomen makkelijker om te trekken en in de juiste richting te laten vallen. Johan zag deze staaldraad niet en vloog met een flinke vaart tegen dit obstakel aan. De gevolgen waren desastreus, Johan was op slag dood. Hij was pas 47 jaar oud en hele gemeenschap van Holset rouwde om hem.

Zoon Antoon Baggen

Toen ik enkele weken geleden de Schutteberg op reed, viel mijn oog op het kleine kruisje in de berm van de weg. Ik wilde graag weten waarom dit kruisje hier sinds kort geplaatst was. Ik zocht contact op met de families Baggen in Raren en Wolfhaag, de dichtstbijzijnde gehuchten. Via via kwam ik terecht bij Antoon Baggen uit Vaals, een zoon van Johan Baggen. Hij was zo bereidwillig om me het hele verhaal over zijn vader te vertellen. Zoon Antoon was in 1951 dertien jaar oud en leerling op de Ambachtsschool te Heerlen. Hij heeft de hele gebeurtenis van nabij meegemaakt en werkte graag mee om de geschiedenis van zijn vader vast te leggen. Het kruisje op de plaats van het ongeval is begin 2013 gemaakt door de heer Hons uit Mechelen die dit kruisje ook geplaatst heeft, een vroom gebaar.

Johan Baggen is te Holset op het kerkhof begraven en zijn vrouw is in 1973 overleden.

Chris Willems

Het in 2013 geplaatst ongevalskruis

De grafzerk van Johan Baggen en zijn vrouw

Boomwortel als Corpus Christi

Stilzitten in een koud klimaat is niets iets om enthousiast van te worden. Dat geldt zeker voor mensen die nauwelijks mobiel zijn vanwege fysieke belemmeringen. Aan het eind van de jaren vijftig van de vorige eeuw werd er in Zweden een rehabilitatieprogramma ontworpen om lichamelijk beperkten de warmte te geven die kon bijdragen aan verdraagzaamheid van hun handicap. Daartoe werd een gebouw gehuurd in een dorp in Tenerife, een van de Canarische eilanden.

Schaalvergroting

Het prettige klimaat had inderdaad een positieve uitwerking op de gasten die voorheen slecht uit de voeten konden. En daar waar succes wordt geboekt kijkt men uit naar schaalvergroting.

In 1963 kwam er een bouwterrein in Los Cristianos beschikbaar op een voormalige bananenplantage die de zee als een van haar grenzen had. Daar werd een nieuw onderkomen gebouwd waarin de gasten, naast volpension, ook diverse therapieën konden ondergaan. Veel van het personeel werd gerekruteerd onder de lokale bevolking. Die sprak al gauw van Casa Sueca (Zweeds Huis). Deze huisvesting wordt in de lokale geschiedenis aangemerkt als het begin van het toerisme in Zuid-Tenerife.

Geestelijk welzijn

Naast lichamelijk welzijn ging in 1970 de Evangelisch Lutheraanse Kerk er toe over om er te gaan werken aan het geestelijk welzijn. In 1972 kocht de kerk het gehele complex. Het pand werd opnieuw ingericht waarbij de voormalige patio werd omgevormd tot een kerk. In 1990 vond de inauguratie plaats. Ondertussen was de eerste vestiging voor revalidatie flink uitgebreid waardoor vandaag de dag het tweede huis alleen nog voor de liturgie wordt gebruikt en als gemeenschapshuis. En dat gaat goed.

Schilderclub

Het Zweedse verenigingsleven, veelal aangevuld met al wat Scandinavisch is, tiert welig op Tenerife. Tot de

activiteiten behoort ook een schilderclub. En die wilde wel eens een expositie houden. Zodoende mochten we het treffen dat de deuren van de kerk voor het publiek werden opengesteld. En schilderijtjes kijken doen we graag, mijn vrouw schildert namelijk ook. En dan opeens zie ik een muurtje met religieuze relikwieën.

Een icoon, een kruis en een, ja, drie keer kijken en dan zie je iets dat lijkt op een Corpus Christi. Daar wil ik dus het mijne van weten en ga op zoek naar de predikante.

Boomwortel

Zij is er pas tweeëneenhalf jaar en het object hing er al toen ze kwam. Het moet er al heel lang hangen want niemand anders wist wie het had opgehangen. Het is waarschijnlijk een stuk boomwortel dat zou gevonden zijn in de bossen van Tenerife. Maar

door wie, wanneer en waar is niet meer bekend. Sinds de mensheid vertrouwd is geraakt met conceptuele kunst, sterk tot uiting gebracht door bijvoorbeeld de Chinese kunstenaar Ai WeiWei, moeten we inderdaad afleren om af te geven op vormen die enigszins afwijken van dat wat bij de Gamma en Blokker in de schappen ligt. Dat die kunst binnen de Zweedse kerkgemeenschap wordt verstaan bewijst het "beeldje". Blijft over de vraag of de kerkgangers beschikken over een fantasievol voorstellingsvermogen of een onvoorstelbare fantasie.

Ed. van Gelder

Contactdag Weert: klooster en museum

Jaarlijks organiseert de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg een Contactdag, bestemd voor leden van plaatselijke organisaties, die kruisen en kapellen beheren.

Zaterdag, 20 april jl. was het weer zover. Deze dag, die afwisselend wordt gehouden in Noord-, Mid- of Zuid-Limburg, was deze keer georganiseerd in Weert.

De talrijke bezoekers werden op traditionele wijze ontvangen in het klooster van de zusters Birginitessen in de Maasstraat. Daar ontdekten ze al spoedig, dat een nieuwe voorzitter was aangetreden.

Matheu Bemelmans vertelde, dat het in de bedoeling had gelegen om heden de voorzittershamer te wisselen, maar door ziekte van de vorige voorzitter, Koos Swinkels, was dat niet mogelijk.

Nadat de nieuwe voorzitter zich had voorgeteld, trad zuster Agnes naar voren, die vertelde over het klooster en het leven van de zusters Birginitessen.

De bijeenkomst verplaatste zich vervolgens naar het op loopafstand gelegen Museum Jacob van Horne, alwaar de in twee groepen gesplitste deelnemers werden rondgeleid.

Tegen de klok van vieren was er weer een dag toegevoegd aan de lange reeks van Contactdagen.

De deelnemers aan de Contactdag poseren voor het Museum Jacob van Horne

Bissebeeks Vers

(De Bissebeek is een meanderend beekje tussen Swier en Wijnandsrade)

Kruisen en kapelletjes maken onderdeel uit van het mooie Limburgse land, maar zij staan ook vaak op de mooiste plekjes in het landschap. Stel dat zij konden praten!

*De schemering valt als wierook
over de velden.*

*Het ruikt naar bloeiende bloemen
en overrijp fruit.*

*Een bij neuriet een wiegeliedje
en vraagt een bloem
vruchteloos ten dans.*

*Van verre dragen kerkklokken
een dromerige nacht aan.*

*Wiel Oehlen
(foto: Jan Jansen)*

Overblijfsel van een kerk uit de Middeleeuwen

Kerkhofkapel Ittervoort wordt opgeknapt

Jac Daemen is al weer enige tijd geleden - na zijn pensionering - afgedaald vanuit het hoge noorden naar Ittervoort en is aldaar onder meer actief in de werkgroep Onderhoud Kerkhof Ittervoort. Het viel hem op, dat de kerkhofkapel – vriendelijk gezegd - een zeer bijzonder uiterlijk heeft. De zijkanten en de achterkant doen sterk denken aan een grijs-betonnen bunker. De voorzijde vertoont een nis, waarin een kruisbeeld is geplaatst.

Dat kan beter, moet Jac gedacht hebben en hij besloot zijn licht eens op te steken bij de Stichting Kruisen en kapellen in Limburg.

Daar krijgt hij het advies om in Ittervoort (en eventueel in het aanpalende Neeritter) een organisatie op te zetten voor het beheer van kruisen en kapellen. Begonnen zou moeten worden met een inventarisatie van het aanwezige klein religieus erfgoed, waarvoor overigens de website van de eerder genoemde stichting uitsluitel kan geven.

Architect

Maar eerst moet het probleem van de kerkhofkapel worden aangepakt. Jac wordt in contact gebracht met een voornaamgenoot: Jac Schoenmakers. Deze Jac was in het dagelijks leven architect en wordt elders in dit blad genoemd als de ontwerper van de Jacobskapel in de Voorstad van Roermond.

Inmiddels heeft Jac Daemen een studie verricht naar de oorsprong van de kerkhofkapel. En wat bleek: de kapel is het overblijfsel van een kerk, die stamt uit de vroege middeleeuwen, maar die in 1844 wegens bouwvalligheid werd afgebroken. Het onderste deel van de toren werd toen ingericht als open kapel.

Hoe nu verder ?

Het zal gaan, zoals het overal gaat. Eerst tekeningen maken, dan overleg met de Gemeente en eventueel de Monumentencommissie, dan een begroting, dan kijken of er vrijwilligers zijn, die wat willen doen en tenslotte gelden inzamelen. Er is nog veel werk te doen, maar het lukt altijd !

Ben Brader

Jac Daemen (links) en Jac Schoenmakers

Het Coumans kruis in Genhout

Het was half april toen Wim Heuser van de Werkgroep Kruisen en Kapellen in Beek contact met me opnam om te vragen of ik een gietijzeren kruis in voorraad had, of dat ik iemand wist die een vernield kruis kon repareren.

Hij had er een nodig voor in Groot Genhout. Daar was voor 15 april een zo'n kruis totaal vernield tot in 48 stukken.

Ik nam contact op met Wiel Erven uit Kunrade en we besloten om samen te gaan kijken. Toen we de resten van het kruis zagen, konden we deze zinloze vernieling niet begrijpen.

Familie Coumans

De familie Coumans was hevig ontdaan door deze vernieling. Mevrouw Coumans-Bons, woonde in de nabijheid van het kruis.

Ze hadden het kruis in 1986 geplaatst uit dankbaarheid, dat hun enige dochter Thea, toen 19 jaar oud, een zware oogoperatie goed had doorstaan.

Plaatsing kruis

Steenhouwer Bröls uit Beek zorgde voor een passende steen met de initialen MC 1986 NB erin. Pastoor van Oss, die het kruis, dat afkomstig was van het kerkhof te Bunde, bezorgd had zegende het in. Er werden twee bomen bijgeplaatst, zodat het plaatje compleet was en de familie Coumans trots kon zijn op dit mooie kruis. Martin Coumans overleed op 68 jarige leeftijd in 2006.

Reparatie

Wiel Erven had de diverse stukken bekeken en kwam tot de conclusie dat dit kruis vermoedelijk nog te repareren viel.

Hij werkte drie tot vier dagen eraan om alles weer netjes op zijn plek te krijgen, verfde het en maakte er een nieuwe steun aan. Het resultaat mag er zijn, het kruis ziet er weer piekfijn uit. Weer zo'n stukje vakmanschap van Wiel Erven.

Op 14 mei 2013 hebben Wiel Erven zijn broer Lei Erven en Chris Willems het kruis herplaatst, dit tot grote vreugde en dankbaarheid van de familie Coumans.

Chris Willems

Het kruis in 48 stukken

Het herstelde Coumanskruis

Vernield wegkruis in Heel in ere hersteld

Zomer 2012 werden in Heel drie voormalige grafkruisen gerestaureerd en opnieuw geplaatst. Een kwam er te staan op de strooiplaats van het parochiekerkhof, terwijl een ander werd geplaatst direct naast de Stefanushof in Heel. Het derde kruis werd geplaatst in de buurt van de nieuwbouwwijk Sleydal.

Vandalen

Echter al vrij vlug na de plaatsing werd dit laatste kruis doelwit van vandalen. Het gietijzeren kruis werd zodanig kapot geslagen dat restauratie niet meer haalbaar leek. Toch vonden inwoners van Heel het onacceptabel dat zo iets kon gebeuren. En dat terwijl als onderschrift bij het kruis de tekst "Geef vrede Heer" was aangebracht.

Laswerkzaamheden

De Stichting kruisen en kapellen Maasgouw nam contact op met de firma PH Tinnemans en zonen in Maasbracht. Vanwege hun specialistische kennis wat betreft laswerkzaamheden, die vereist is bij de botenbouw, was men ook in staat om het gietijzeren kruis weer volledig aan elkaar te lassen. Vrijwilligers uit Heel hebben het kruis weer hun oorspronkelijke verfkleur gegeven. Daarna heeft het kruis een nieuwe plaats gekregen en wel tegen de achterkant van het kerkhof, ter hoogte van gemeenschapshuis Don Bosco. Laten we hopen dat het gerestaureerde kruis op de nieuwe locatie nog vele jaren zijn nut kan bewijzen, door de voorbijgangers te wijzen op haar boodschap die van alle tijden is: "Geef vrede Heer"

Lei Peeters

Sjra Delissen, die het schilderwerk voor zijn rekening nam, bij het gerestaureerde kruis, achter de Stefanuskerk

‘Sjaasbergergank’

officieel erkend als immaterieel erfgoed

De ‘Sjaasbergergank’ – de jaarlijkse bedevaart naar de Kluis op de Schaelsberg in Schin op Geul – is zondag 30 juni officieel erkend als immaterieel erfgoed. Dit is een lijst met bijzondere gebruiken en tradities, die voortkomt uit een verdrag dat Nederland met de werelderfgoedorganisatie UNESCO heeft gesloten.

De ‘Sjaasbergergank’ is de achtste traditie in Nederland die dit predicaat krijgt. Ineke Stroucken van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel erfgoed was speciaal van Utrecht naar Schin op Geul gekomen om het bijbehorende certificaat uit te reiken. Ook gedeputeerde Noël Lebens van de provincie Limburg en burgemeester Martin Eurlings van Valkenburg waren hierbij aanwezig.

De officiële opname op de lijst gebeurde door ondertekening van het certificaat door voorzitter Louis Pluijmen van de Stichting Sjaasbergergank. De stichting beheert en onderhoudt de 325 jaar oude Kluis, die eigendom is van de Vereniging Natuurmonumenten en organiseert ook de jaarlijkse bedevaart op de laatste zondag van juni.

Dit jaar gebeurde dat voor de 213^e keer. Zowel vanuit Walem als Schin op Geul kwamen bedevaartgangers te voet naar de Kluis, waar aansluitend een openluchtmis plaatsvond. Hieraan namen ruim 600 mensen deel. Vervolgens was er op een nabij gelegen terrein een traditionele kermis met oude spelen. De kluis in Schin op Geul is een voormalige jachthut, die tussen 1688 en 1930 door zestien elkaar opvolgende kluisenaars werd bewoond.

Het bekendste wegkruis in Heerlen

Het kruis in de huidige situatie op de Pancratiusstraat/Dautzenbergstraat/Willemstraat

U kent het ongetwijfeld, u komt er regelmatig langs en zelden zult u zich afvragen wat is er gebeurd, waarom en wanneer is dit enorme kruis geplaatst.

Ik heb het hier over het kruis op de Pancratiusstraat – Dautzenbergstraat - Willemstraat, naast restaurant Vlaanderen, bij veel ouderen beter bekend als de Femina of nog ouder: café dancing van de wed. de Bie. Het kruis heeft niet altijd op deze plaats gestaan, eerder stond het op de plaats waar nu Charlies bazaar is, het voormalige Wilhelminaplein (Veemarkt).

De ontstaansgeschiedenis van dit kruis is interessant genoeg om eens nader te belichten, bovendien zijn er nog een aantal vragen die wachten om opgelost te worden.

In dit artikel zal ik proberen om een de geschiedenis van dit kruis te beschrijven voor zover die aan mij bekend is, en de vragen te stellen die ik nog heb.

Op het plein stond rond 1908 al een kruis, dat op diverse oude fotokaarten zichtbaar is.

Dit oude kruis is (waarschijnlijk) bij de plaatsing van het nieuwe kruis verplaatst naar de Molenberglaan – Kerkaderweg – Hofstraat – Schaezmanstraat, waar het tot 1955 in een rond pleintje geplaatst was.

Bij de renovatie van de weg en de bouw van de winkelflats is er een nieuw kruis geplaatst bij hotel Wilhelmina en dit oude kruis zou verwijderd worden.

Na protesten van de buurt bewoners is het oude kruis geplaatst bij de pastorie aan de Gerard Bruningstraat, waar het nu nog staat.

Op de voet van dit kruis is het jaartal 1827 aangebracht. De eerste vraag die ik nog heb is wanneer is het kruis richting Molenberg geplaatst? Misschien dat ik dit eens moet nazoeken in het Limburgsch Dagblad van die tijd,

dat in te zien is bij Rijckheyt (het voormalige gemeente archief).

Het stenen kruis is geplaatst om de “heiligschennende” daad van een dronken buitenlandse mijnwerker goed te maken, die met het kruis van “de Zeswegen” op z’n rug de steenberg van de Oranje Nassaumijn 1 opgeklommen was in februari 1919 (Carnaval ?) en de volgende morgen daar dood aangetroffen werd.

De ontzetting was groot en men zag daarin de straf van God, en men startte een inzamelingsactie voor een nieuw kruis. In het Limburgsch Dagblad van 20 maart 1919 verscheen een artikel, waar in opgeroepen werd om giften te doen voor een nieuw kruis.

Het kruis is vervaardigd door de Maastrichtse kunstenaar Arnold Lejeune, en werd geplaatst in het verlengde van de Dautzenbergstraat.

In het krantenbericht van 8 mei 1920 is er sprake van dat het kruis en corpus uit een stuk gehouwen zouden zijn. Op alle afbeeldingen staat echter een metalen corpus. De reden voor deze verkeerde berichtgeving heb ik nog niet gevonden. Dit is ook een van de vragen die ik heb.

Een andere is de reden, waarom een berichtje ook in de krant van 8 mei 1920 verscheen en waarin de heer Hornix (directeur van de gemeentewerken) verklaarde niet aangezien te willen worden als de ontwerper van dit kruis.

Het kruis werd op Hemelvaartsdag 13 Mei 1920 ingezegend door deken Johannes Arnoldus Brewers van Heerlen. De plechtigheid werd opgeluisterd door een grote stoet van verenigingen, religieuzen etc.

In 1951 werd het kruis bij de reconstructie van de Emmastraat, nu Pancratiusstraat een stuk naar achteren verplaatst. Bij deze gelegenheid werden ook de tramrails verwijderd.

Ook van dit kruis is het corpus gestolen, zoals zoveel vernield werd in deze jaren, waarover al in 1987 werd bericht.

In 1988 werd het hele Wilhelminaplein op de schop genomen en onder andere werd de overweg een vijftigtal meters verplaatst in de richting van Schaesberg. Hierdoor hoefde de overweg niet meer zoveel dicht te gaan en kon het verkeer beter doorstromen.

Hiervoor was het nodig de oude bebouwing af te breken. Toen is het winkelcentrum de Klomp gebouwd met een parkeergarage en in het zelfde gebouw werd de Horecaschool gevestigd.

Het stenen kruis is toen weer verplaatst en verschoof naar de plaats, waar het nu nog staat. Het werd overigens nog een tijd gebruikt door de jeugd om er op te hangen en liggen etc. In 2005 heeft Maurice Grooten, de uitbater van het café er voor gezorgd dat er wederom eerherstel plaats vond.

De vragen die ik nog heb en die ik hier nog eens wil herhalen zijn:

- Is het kruis dat nu bij de pastorie van de Molenberg staat het oude kruis van het Wilhelmina plein.
- Wanneer werd het verplaatst.
- Wat was de aanleiding om het oude kruis in 1827 te plaatsen, en wie heeft dit gedaan.
- Wat was de precieze gebeurtenis in februari 1919, naam van de arbeider etc.
- Waarom wordt het kruis en corpus beschreven als gehouwen uit 1 stuk steen terwijl er alleen maar afbeeldingen bestaan met een metalen corpus.
- Wat was de reden voor de heer Hornix om in te krant te verklaren dat hij niet aangezien wil worden als de ontwerper van dit kruis.

Als er mensen zijn die op deze vragen antwoord kunnen geven, ofwel aanvullingen en/of oude foto's over dit of andere kruisen hebben dan kunnen zij zich melden op het volgende mail adres: h.kuijpers@home.nl

Harrie Kuijpers

Inzegening van het kruis in 1920

Verplaatsing van het kruis naar achteren in 1951

Inzegening Kapel Haenenhof te Maasbree

Op 26 mei 2013 was het dan zover: Kapel Haenenhof in Maasbree werd door pastoor W. Verbong ingezegend. Iedereen had waarschijnlijk een kaarsje opgestoken voor goed weer, maar de pastoor zei al bij de inzegening: "De meeste zegen komt van boven", en daar werd iedereen rijkelijk mee bedeeld. Echter ondanks de regen liep niemand weg en werd het programma afgewerkt.

De voorzitter van Kruisen en Kapellen Maasbree bedankte iedereen, die aan de kapel zijn steentje had bijgedragen. De een wat meer dan de ander, maar het ging zoals hij ook zei om de herbouw van een Vredeskapel en daar kon iedereen trots op terugkijken. In dit openingswoord werd er bij stilgestaan, dat op 25 februari 2012 met de familie Grubben een overeenkomst was gemaakt om de kapel te verplaatsen, waaraan de hele buurt zou meewerken. De familie Grubben stelde belangeloos een stuk grond ter beschikking en de Stichting zorgde voor de financiële kant. De spontaniteit van samenwerking paste helemaal bij de naam van de kapel.

Velen trotseerden de regen ...

Pipowagen

Mensen hebben elkaar tijdens de bouw leren kennen en er zijn weer vriendschapsbanden aangehaald. De ontmoetingsplek was de bouwkeet, de Pipowagen, waar menig kop koffie is geschonken en velen even kwamen bijpraten. Iedereen heeft zo meegewerkt aan een mooi project en we zijn er met recht trots op.

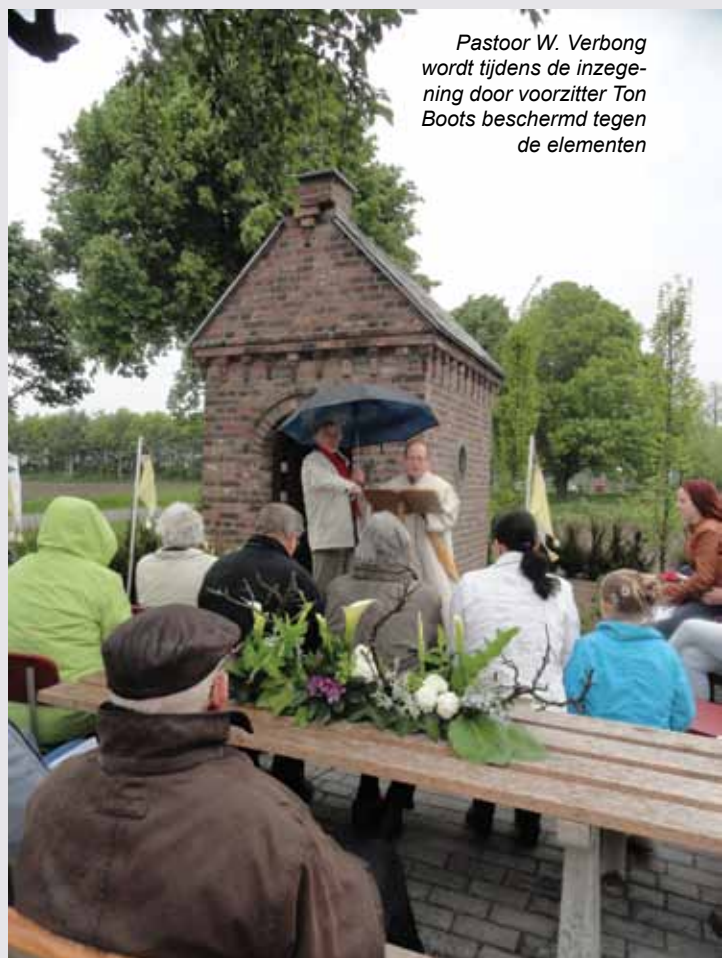
Koperen huls

Er is ook een koperen huls ingemetseld met het verhaal over de bouw van de kapel. Men hoopt dat er over honderd jaar bij een restauratie iemand een telefoontje zal krijgen, dat die huls gevonden is. Tijdens de opening werden er door het buurtkoor diverse liedjes ten gehore gebracht en het lied van het "t Kapelleke" ontbrak natuurlijk niet. Na de inzegening was iedereen welkom op de boerderij Haenenhof voor koffie en iets lekkers. Er werden daar nog vele herinneringen opgehaald over deze bouw, en de streek waar het kapelleke staat.

Stukjes oude steen

Er werden stukjes oude steen van de kapel uitgedeeld als aandenken, aan de medewerkers/ vrijwilligers van de bouw. Deze stukjes zijn van de originele stenen, die gekapt zijn voor dit kapelletje. Dit stukje steen diende als symbool voor de "steentjes" die ze hadden bijgedragen aan de bouw van deze vredeskapel.

Ton Boots

Pastoor W. Verbong wordt tijdens de inzegening door voorzitter Ton Boots beschermd tegen de elementen

Nieuw kruis in Ubachsberg

Op zaterdag 15 juni is te Ubachsberg een nieuw kruis ingezegend.

Het kruis staat op de hoek Minnegardsweg-Vloedgraaf te Ubachsberg en de inzegening vond plaats door pastoor R. Pisters.

Het is geplaatst door Wiel Erven en Chris Willems in opdracht van de Buurtvereniging Minnegardsweg-Vloedgraaf.

Het kruis, dat voorheen op de Vrouwenheide stond, was aldaar zwaar beschadigd geraakt.

Het was eigendom van de familie Voncken uit de Klein Heide, die het kruis geheel vrijwillig ter beschikking heeft gesteld.

Wiel Erven heeft vervolgens het kruis vakkundig gerestaureerd.

De tekst op het kruis luidt *Ere zij God*.

Chris Willems

Chris Willems (l.) en Wiel Erven hebben het werk achter de rug

Pastoor R. Pisters zegent het kruis

Herbouwde Annakapel Beegden ingezegend

Ooit kende Beegden een Annakapel. Die had oude papieren, want ze werd al in een akte uit 1729 genoemd. Door uitbreiding van het dorp moest de kapel in 1965 wijken. Een oude wens van veel Beegdenaren om de kapel te herbouwen, ging 48 jaar na dato eindelijk in vervulling. Op vrijdag 21 juni werd een nieuwe Annakapel onder grote belangstelling ingezegend door oud-pastoor Pim Lentz.

“We zijn erg trots dat het ons gelukt is om de kapel uiteindelijk te herbouwen,” zegt voorzitter Har Knoops van de heemkundewerkgroep Beegden. “Als jongen heb ik nog geholpen met de afbraak van de oude kapel. Het beeld hebben we destijds meegenomen en heeft al die jaren bij ons thuis gestaan. Nu prijkt het weer in de kapel.

De herbouw is niet vanzelf gegaan, zo geeft Har Knoops aan. “Het metselen was in veertien dagen gepiept, maar we hebben twee jaar nodig gehad om alle voor te bereiden.” Een groot aantal vrijwilligers en bedrijven uit Beegden hebben aan de wederopbouw meegewerkt.

Altaardwaal

De nieuwe Annakapel is zo goed en zo kwaad als het ging gebouwd naar het voorbeeld van de vorige kapel. “We hadden natuurlijk geen bouwtekeningen. Maar een aantal mensen had nog vaag een beeld in hun hoofd van hoe de kapel uitzag,” vertelt Knoops. “Toen ik aan mijn 88-jarige moeder vroeg of zij er nog iets van wist, kwam ze met de oude altaardwaal aanzetten. Die had ze al die jaren bewaard. De kapel was net zo breed als het doek, wist ze nog. Toen hadden we ook een aanknopingspunt voor de afmetingen,” aldus Knoops.

Mooi gebouwtje

De nieuwe Annakapel is een mooi bakstenen gebouwtje geworden, op een paar honderd meter afstand van de plaats waar ooit de oorspronkelijke kapel stond. Van binnen is de kapel wit afgewerkt. Tegen de achterwand prijkt het opgeschilderde beeld van Sint Anna met de jonge Maria. Glazenier Jacqueline Zeegers uit Beegden maakte enkele nieuwe glas- in loodramen met afbeeldingen van zeldzame planten en dieren die op de Beegderheide voorkomen.

Wethouder Forschelen van de gemeente Maasgouw prees de gemeenschapszin van de inwoners van Beegden, die er samen voor gezorgd hebben dat de Annakapel er uiteindelijk gekomen is. De kapel is voortaan dagelijks van 9-18 uur geopend.

Matheu Bemelmans

Vele tientallen belangstellenden

De inzegening door oud-pastoor Pim Lentz

Kruis Valkenburg herplaatst

Een student in de theologie, John Marx en zijn vader Wiel Marx waren de oprichters van dit kruis.

Het oude corpus was met de hand gesneden en werd in 1984 door vandalen met een schiettuig vernield. Het is thans vervangen door een bronzen corpus. In 1985 is er iemand met een voertuig tegen het houten achterwand aangereden.

Rond 2000 heeft Wiel Marx het kruis gerestaureerd en voorzien van een koperen plaats met daarop de volgende tekst:

Pastoor Jansen en de heer Wiel Marx

***“Geis te links of geis te rechts;
Keeze mos te zellef;
Miech kins te euveral taegekomme”***

De heer H. Melchior van de werkgroep

Op verzoek van de familie Marx heeft de Werkgroep Kruisen en Kapellen Valkenburg in 2013 dit wegkruis grondig gerestaureerd.

Op zaterdag 22 juni 2013 is het plechtig ingezegend, in bijzijn van de familie Marx, door pastoor Jansen. Het kruis is ca 30 jaar oud.

Chris Willems

Het Brabants Studentengilde bouwde tussen 1933 en 1959 liefst 23 kapelletjes

Het Brabants Studentengilde is opgericht in 1926. Leden waren studenten, die buiten Brabant aan universiteiten studeerden. Hoewel deze studenten elders woonden, wilde ze toch de band met Brabant handhaven. Vanzelfsprekend ademde het studentengilde een rooms-katholieke sfeer.

Hoogtepunt in het verenigingsleven vormde het jaarlijkse zomerkamp, dat afwisselend in een klein Brabants dorp werd gehouden. Het was gebruikelijk, dat men in tijdens het kamp een kleine kapel bouwde. Deze kapellen werden meestal toegewijd aan OL Vrouw. Niet voor niets luidt de volledige naam van de vereniging “Het Brabants Studentengilde van Onze Lieve Vrouw”.

Tijdens de bouw waren er in het betreffende dorp lezingen en andere activiteiten om de studenten, “de toekomstige leiders”, in contact te brengen met de plaatselijke bevolking.

Ook werd vaak sociografisch en demografisch onderzoek gedaan in de betreffende gemeente.

1933: Eerste kapel in Huybergen

*Al hebben wij in 't bouwvak nie veul te vertellen,
Toch bouwen we heel Brabant vol schone kapellen,
En al is 't wat krom, mee wat deuken d'r in,
Daar zit 'm nou 't artistieke net in.*

Aldus de Tilburgse studenten, die dit kapelletje in 1933 bouwden. Dit was de eerste kapel van een lange reeks, die het Brabants Studentengilde tijdens zijn studiedagen oprichtte.

De Mariakapel in Huybergen uit 1933, de eerste kapel van het Brabants Studentengilde

De Mariakapel te Beers, gebouwd in 1942 als protest tegen de internering van Jan de Quay

Jos. Bedau

Architect van de eerste kapel was Jos. Bedau, die als aankomend architect nog menig studentenkapel zou ontwerpen. In de tuin van zijn ouderlijk huis had hij al eerder een Mariakapelletje gebouwd, dat nu als duplicaat, zij het in vergrote vorm, kon worden overgenomen. Zonder bestek en tekeningen werd het bouwseltje in vier dagen tijd gebouwd, waarbij ook de broers van Jos. de helpende hand boden.

Jos. Bedaux (1910 – 1989), in Tilburg en omgeving een bekend architect, was een vertegenwoordiger van de Delftse School. Deze traditionalistische stroming had als zinspreuk: eenvoud is het kenmerk van het ware, en dat geldt ook in de architectuur.

1959: Laatste kapel in Gemonde

Alle kapellen, die de Brabantse studenten bouwden, waren toegewijd aan Maria. Merkwaardig genoeg werd de laatste kapel toegewijd aan de H. Lambertus, patroonheilige van het dorp Gemonde.

Deze kapel is gelegen op de historische begraafplaats langs de Dommel. Het gebouwtje is zeer eenvoudig uitgevoerd. Het heeft een rieten zadeldak en een halfronde absis. Bij de bouw van de kapel is gebruik gemaakt van oude stenen, afkomstig van de blootgelegde fundamenten van de oude middeleeuwse kerk. In 1968 is De Hogert opnieuw als begraafplaats in gebruik genomen. Het kapelletje dient tegenwoordig als knekel- /opslaghuisje.

In 1947 bouwden het Studentengilde een kapel in Sint Anthonis

Bijzondere kapellen

Sommige kapellen hebben een bijzondere geschiedenis.

Zo werd in 1942, midden in de oorlog, in Beers een kapel gebouwd vlakbij het landgoed Hiersenhof, eigendom van de familie de Quay. Jan de Quay, later van 1959 tot 1963 premier, werd in 1942 gegijzeld in het interneringskamp St. Michielsgestel. De kapel kan gezien worden als een protest tegen diens internering.

In de bossen iets ten zuiden van Tilburg werd in 1943 op het landgoed Moerle van de familie van Nunen door onderduikers van het Brabants Studentengilde de Kapel van Maria van de Goede Duik gebouwd. Het materiaal bestond dit keer uit boomstammen. De kapel bestaat echter niet meer.

Rijke Roomse Leven

De kapellen van het Brabants Studentengilde vormen een bijzonder aspect van het Rijke Roomse Leven in de periode rondom en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na een periode van teruggang in de belangstelling valt thans voor deze kapellen weer veel waardering te constateren.

Ben Brader

2